Досије *Долар*

АКТУЕЛНА ЕКОНОМСКО-ФИНАНСИЈСКА СИТУАЦИЈА САД, РЕАЛНИ ПОКАЗАТЕЉИ (3)

Узрок панике не поминати

Ако Конгрес не повећа плафон одобреног националног дуга – упозорио је министар финансија САД Џон Сноу 29. децембра 2005. године – влада неће више моћи легално да се задужује после средине фебруара 2006. Примењујући чак и најстрожије економске мере, неће бити могуће да се настави финансирање текућих америчких операција. Влада САД обуставила би плаћања половином марта 2006... Сенат САД је тесно (52 према 48 одсто гласова) прихватио, 16. марта 2006, подизање плафона задуживања владе на 8.965 милијарди долара (8.965 милиона милиона) да би се избегао слом. Али, слажу се и амерички стручњаци, то није решење него одлагање суочавања

Пише: Марк Шнајдер

Ре-дов-но се чу-ју фи-нан-сиј-ски струч-ња-ци ка-ко ши-ба-ју САД због њи-хо-вих „бли-за-нач-ких де-фи-ци-та” – бу-џет-ског де-фи-ци-та (ма-њак фи-скал-них при-хо-да ко-ји ства-ра вла-ди-но за-ду-жи-ва-ње) и тр-го-вин-ског де-фи-ци-та (раз-ли-ка из-ме-ђу уво-за и из-во-за, што ства-ра дуг зе-мље). Ипак, ра-ди се о два вр-ло раз-ли-чи-та по-да-тка: бу-џет-ски де-фи-цит се ја-вио тек 2001. го-ди-не (до та-да су др-жав-не фи-нан-си-је об-ја-вљи-ва-не го-ди-шње и би-ле урав-но-те-же-не), док је, на-су-прот то-ме, тр-го-вин-ски де-фи-цит на-стао још 1971. го-ди-не и пред-ста-вља не-у-по-ре-ди-во ве-ћи из-нос ко-ји се сва-ке го-ди-не уве-ћа-ва пре-тва-ра-ју-ћи се у чу-до-ви-шни дуг (без прем-ца у све-ту). Екс-пло-зи-ја тог др-жав-ног де-фи-ци-та мо-гла би да уве-де зе-мљу у бан-крот-ство, јер ако вла-да пре-ста-не да пла-ћа ду-го-ве, као што је на то ука-зао ми-ни-стар фи-нан-си-ја Џон Сноу пре три ме-се-ца, би-ло би те-шко-ћа са до-би-ја-њем да-љих зај-мо-ва да би се по-крио дуг (да и не го-во-ри-мо о зај-мо-ви-ма на-ме-ње-ним по-тро-шњи).

ШИ-БИ-ЦА У СТРА-НИМ РУ-КА-МА

Др-жав-ни дуг САД био је, пре два-де-сет го-ди-на, нај-ве-ћим де-лом у ру-ка-ма аме-рич-ких до-ма-ћих по-ве-ри-ла-ца (по-себ-но ба-на-ка), али је то ста-ње по-че-ло да се ме-ња де-ве-де-се-тих го-ди-на све док се ствар ни-је пре-о-кре-ну-ла, по-што је бит-ни дуг вла-де САД са-да у ру-ка-ма стра-них по-ве-ри-ла-ца (ба-на-ка или вла-да). На при-мер, аме-рич-ке бан-ке су 1982. го-ди-не др-жа-ле ви-ше од 18 од-сто др-жав-ног ду-га сво-је вла-де, али су се по-том ота-ра-си-ле тог ду-га и 2004. др-же не ви-ше од 1,7 од-сто.

Но, др-жав-ни дуг је са-мо је-дан и то не нај-ва-жни-ји еле-ме-нат у „бли-за-нач-ком де-фи-ци-ту”. Ако је зе-мља бо-га-та и има ви-шко-ве, је-дан под-ба-чај фе-де-рал-не вла-де не би био те-жак. Али, ако је зе-мља гло-бал-но пре-за-ду-же-на, хи-по-те-тич-ко оздра-вље-ње др-жав-них фи-нан-си-ја (фи-скал-ним пу-тем или сма-ње-њем тро-шко-ва) би-ло би ма-ла уте-ха, не-до-вољ-на да се зе-мља спа-се бан-крот-ства.

Тр-го-вин-ски де-фи-цит САД из-но-сио је 617,6 ми-ли-јар-ди (617.600 ми-ли-о-на) до-ла-ра са-мо за 2004. го-ди-ну. Се-ти-мо се са-мо да је ба-ца-но др-вље и ка-ме-ње на пред-сед-ни-ка Ве-не-цу-е-ле Ху-га Ча-ве-за за-то што се усу-дио да из-ја-ви, кра-јем но-вем-бра 2005. го-ди-не, да ће САД има-ти фи-скал-ни де-фи-цит у 2005. го-ди-ни од 400.000 ми-ли-о-на до-ла-ра и тр-го-вин-ски де-фи-цит „бли-зу" 600.000 ми-ли-о-на. На кра-ју је ко-мер-ци-јал-ни де-фи-цит у 2005. го-ди-ни из-но-сио 725,8 ми-ли-јар-ди (725.800 ми-ли-о-на) до-ла-ра. Убр-за-ва-ње овог де-фи-ци-та се на-ста-вља, па је де-фи-цит за де-цем-бар 2005. го-ди-не из-но-сио 65,1 ми-ли-јар-ду (65.100 ми-ли-о-на) до-ла-ра, али је већ у ја-ну-а-ру 2006. го-ди-не по-стиг-нут но-ви не-га-тив-ни ре-корд са 68,5 ми-ли-јар-ди (68.500 ми-ли-о-на) до-ла-ра (зад-ња об-ја-вље-на број-ка).

Нај-зад, да би се из-бо-ри-ло са те-ку-ћим де-фи-ци-том САД, тре-ба-ло би да се сва-ког рад-ног да-на вра-те 2,5 ми-ли-јар-де (2.500 ми-ли-о-на) до-ла-ра, од-но-сно 80 од-сто ви-шка те-ку-ћег свет-ског плат-ног би-лан-са. Ја-сно је да САД на-ста-вља-ју да ку-пу-ју ве-ли-ки део свет-ске про-из-вод-ње са-мо за-то што им се ну-ди 80 од-сто тр-го-вач-ког ви-шка остат-ка све-та (без на-де на вра-ћа-ње). Та при-вид-на „ве-ли-ко-ду-шност" (по-зајм-љу-јеш но-вац свом куп-цу да би он ку-пио твој про-из-вод) не мо-же да тра-је, на-ро-чи-то док САД, чи-ји је вој-ни бу-џет ве-ћи од укуп-ног вој-ног бу-џе-та свих оста-лих зе-ма-ља све-та, ис-трај-но на-па-да-ју тај оста-так све-та (оруж-јем за ма-сов-но уни-шта-ва-ње).

ВР-ТО-ГЛА-ВО ПРЕ-МЕ-РА-ВА-ЊЕ ПО-НО-РА

Ми-ни-стар фи-нан-си-ја САД Џон Сноу упо-зо-рио је, 29. де-цем-бра 2005, да ако Кон-грес не по-ве-ћа пла-фон одо-бре-ног на-ци-о-нал-ног ду-га, вла-да не-ће ви-ше мо-ћи ле-гал-но да се за-ду-жу-је по-сле сре-ди-не фе-бру-а-ра 2006. го-ди-не и да при-ме-њу-ју-ћи чак и нај-стро-же еко-ном-ске ме-ре не-ће би-ти мо-гу-ће да се на-ста-ви фи-нан-си-ра-ње те-ку-ћих опе-ра-ци-ја. Вла-да САД об-у-ста-ви-ла би пла-ћа-ња по-ло-ви-ном мар-та 2006. го-ди-не. Мак-си-мал-ни пла-фон за-ду-жи-ва-ња ко-ји је од-ре-дио Кон-грес вла-ди САД био је 8.184 би-ли-о-на (у фран-цу-ском сми-слу) или три-ли-о-на (у аме-рич-ком сми-слу) до-ла-ра, од-но-сно 8.184 ми-ли-о-на ми-ли-о-на до-ла-ра. Том при-ли-ком је ми-ни-стар Џон Сноу об-ја-снио да би вла-да САД мо-гла да

из-гу-би спо-соб-ност да се да-ље за-ду-жу-је на свет-ском тр-жи-шту ка-пи-та-ла. На-и-ме, за зе-мљу ко-ја мо-ра сва-ко-га да-на да се за-ду-жи за 2,5 ми-ли-јар-ди (2.500 ми-ли-о-на) до-ла-ра на спољ-ном тр-жи-шту, у не-до-стат-ку уну-тра-шње штед-ње, на-ја-ва мо-гућ-но-сти пре-стан-ка пла-ћа-ња од стра-не фе-де-рал-не вла-де у мар-ту 2006. би-ла је крај-ње озбиљ-на ствар...

Се-нат Сје-ди-ње-них Др-жа-ва је те-сно (52 пре-ма 48 гла-со-ва) при-хва-тио, 16. мар-та 2006, по-ди-за-ње пла-фо-на за-ду-жи-ва-ња вла-де на 8965 ми-ли-јар-ди (8965 ми-ли-о-на ми-ли-о-на) до-ла-ра да би се из-бе-гао бр-зи пре-ста-нак пла-ћа-ња.

Тре-ба са-че-ка-ти да се ви-ди ка-ко ће на ту од-лу-ку ре-а-го-ва-ти фи-нан-сиј-ска тр-жи-шта ко-ја је ова од-лу-ка тре-ба-ло да сми-ри и да ли ће по-зај-ми-це, ко-је тра-жи вла-да пред бан-крот-ством, би-ти одо-бре-не (или да ли ће но-ве др-жав-не об-ве-зни-це на-ћи куп-це). **<**

* Аутор је ре-но-ми-ра-ни хо-ланд-ски еко-но-ми-ста. На-сло-в из-вор-ни-ка: „Si-tu-a-tion ac-tu-el-le des EUA”

(Јун 2006)

(1) Срце моћи империје

(2) Имплозија монетарног мехура

(4) Уносност чудовишног дуга